

V Bruseli 8. novembra 2024
(OR. en)

15031/24

JEUN 270
SOC 793
EMPL 543
AGRI 768
SUSTDEV 118
EDUC 403

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Vyvíjajúce sa demografické trendy, ktoré ovplyvňujú príležitosti vidieckej mládeže – <i>diskusia o smerovaní</i>

Delegáciám v prílohe zasielame podkladový dokument, ktorý vypracovalo predsedníctvo ako základ pre diskusiu o smerovaní na zasadnutí Rady pre vzdelávanie, mládež, kultúru a šport 25. a 26. novembra 2024.

Vyvíjajúce sa demografické trendy, ktoré ovplyvňujú príležitosti vidieckej mládeže

diskusia o smerovaní

Demografické trendy v Európskej únii čoraz viac ovplyvňuje starnutie obyvateľstva, pričom mnohé členské štáty čelia vyľudňovaniu, čo vedie k rastúcemu nedostatku pracovnej sily v týchto oblastiach. Tieto zmeny výrazne ovplyvňujú našu spoločnosť, súčasné aj budúce generácie, ako aj konkurencieschopnosť, odolnosť a celkovú prosperitu EÚ. Demografické zmeny majú veľký vplyv aj na územnú, hospodársku a sociálnu súdržnosť vrátane spolupráce medzi generáciami, pričom niektoré členské štáty a regióny čelia väčšiemu počtu týchto výziev ako iné.

Čoraz viac sú týmto zásadným demografickým zmenám vystavené vidiecke regióny v celej EÚ. Hoci vyľudňovanie sa netýka len vidieckych oblastí, tieto regióny, a najmä mladých ľudí, postihujú tieto demografické zmeny neúmerne. Vidiecke oblasti majú v porovnaní s mestskými centrami v priemere výrazne staršie obyvateľstvo a je pravdepodobnejšie, že budú čeliť úbytku obyvateľstva. V porovnaní s mestským obyvateľstvom je takmer dvakrát pravdepodobnejšie, že obyvatelia vidieka žijú v oblastiach zasiahnutých poklesom vysokokvalifikovaných a mladých pracovníkov¹. Okrem toho hrozí, že regióny, ktoré čelia starnutiu obyvateľstva, nízkej úrovni dosiahnutého vzdelania a významnému odchodu mladých ľudí, sa dostanú do „pasce rozvoja talentov“, čím sa oslabí ich schopnosť budovať udržateľné hospodárstva². V záujme zachovania a rozvoja týchto regiónov je preto nevyhnutné vytvoriť priaznivé prostredie, ktoré povzbudí mladých ľudí, aby zostali vo vidieckych oblastiach.

¹ Pracovný dokument útvarov Komisie pripojený k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ – smerom k zabezpečeniu silnejších, prepojených, odolných a prosperujúcich vidieckych oblastí do roku 2040, SWD(2021) 166 final.

² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Využitie talentov v regiónoch Európy, COM(2023) 32 final.

Mladí ľudia sú nielen súčasnosťou a budúcnosťou našich spoločností, ale aj nevyhnutnými katalyzátormi pokroku. Prinášajú inovatívne nápady, nové pohľady a dynamiku, ktoré sú nevyhnutné na riešenie zložitých výziev dnešného sveta. Prítomnosť, inovačnosť a životaschopnosť mladých ľudí môže vytvoriť nové príležitosti, prosperujúce miestne prostredie a môže prispieť k lepším výsledkom v týchto regiónoch. Mnohé vidiecke a odľahlé regióny v rámci Európskej únie však čelia osobitným demografickým výzvam, ktoré obmedzujú vplyv a rast mladých ľudí v ich miestnom prostredí.

Pokles obyvateľstva v produktívnom veku vo vidieckych a menej rozvinutých oblastiach brzdí rast a priamo ovplyvňuje konkurencieschopnosť Európy, čo ohrozuje hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť EÚ. V časoch zmenšovania pracovnej sily je pre vidiecke regióny čoraz ťažšie prilákať investície a udržať hospodársky rast. Keďže mladí ľudia sa sťahujú z vidieckych oblastí, tieto regióny strácajú potrebný ľudský kapitál a talenty na podporu inovácie a rozvoja, čím sa ešte viac prehlbujú existujúce výzvy. Oznámenie Európskej komisie s názvom Využitie talentov v regiónoch Európy ponúka strategické usmernenia zamerané na zvrátenie tohto trendu premenou týchto regiónov na dynamické ekonomiky založené na talentoch. Kľúčom k tomuto úsiliu je integrovaný prístup, ktorý sa zameriava na diverzifikáciu pracovných príležitostí, rozvoj talentov, zvyšovanie kvality vzdelávania a odbornej prípravy a zatriktívnenie vidieckych oblastí z hľadiska života, vzdelávania a práce. Tieto stratégie, podporované politikou súdržnosti a fondmi EÚ, sú nevyhnutné na zabezpečenie udržateľného rozvoja vidieckych regiónov a zachovanie konkurencieschopnosti európskeho hospodárstva.

Je dôležité mať na pamäti, že demografické zmeny vo vidieckych oblastiach ovplyvňujú nielen hospodárstvo, ale majú zásadný vplyv aj na sociálnu štruktúru príslušných komunít. Mladí ľudia v týchto regiónoch môžu čeliť vyššiemu riziku sociálneho vylúčenia, izolácie a obmedzeného prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a pracovným príležitostiam, prístupu k sociálnym službám a službám zdravotnej starostlivosti, ako aj k pôde, a je pravdepodobnejšie, že budú nedostatočne zastúpení v rozhodovacom procese. Tieto problémy spolu s geografickou izoláciou niektorých vidieckych oblastí môžu zhoršiť sociálne a hospodárske vylúčenie a oslabiť schopnosť komunity dlhodobo fungovať. Existencia komunít, rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a miestne príležitosti vysokoškolského vzdelávania však môžu zohrávať kľúčovú úlohu aj pri udržaní mladých ľudí a zmierňovaní demografických zmien, ako je napríklad „únik mozgov“. Silné komunitné väzby, sociálne začlenenie, podpora miestneho bývania a príležitosti na zmysluplnú účasť môžu pomôcť zabezpečiť, aby sa vidiecka mládež angažovala a aktivovala vo svojich miestnych regiónoch³. Pri riešení týchto výziev sa stáva nevyhnutnou podpora medzigeneračnej spravodlivosti a spolupráce. Podporou spolupráce a porozumenia medzi mladšími a staršími generáciami možno vybudovať silnejšie a odolnejšie spoločnosti. V stratégii EÚ pre mládež na roky 2019 – 2027 a jej európskych cieľoch v oblasti mládeže č. 3 a 6 sa zdôrazňuje význam podpory inkluzívnych spoločností a vytvárania vidieckych oblastí, v ktorých môžu mladí ľudia naplno využiť svoj potenciál a prosperovať na miestnej úrovni⁴. Posilnenie postavenia vidieckej mládeže je nevyhnutné nielen pre jej individuálny úspech, ale je aj kľúčom k zvráteniu demografického poklesu a oživeniu vidieckych oblastí. Investovaním do potenciálu mladých ľudí môžeme vytvoriť dynamickejšie, inovatívnejšie a udržateľné komunity, ktoré sú lepšie pripravené čeliť budúcim výzvam.

³ Bárta, O., & Moxon, D.: *EU YD10 EU Youth Conference in Budapest, Hungary. Final Conference Report* (EU YD10 – Konferencia EÚ s mládežou v Budapešti, Maďarsko. Záverečná správa z konferencie.) Zenodo 2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13836827>.

⁴ Uznesenie Rady Európskej únie a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, o rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže: stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027 (2018/C 456/01).

V oznámení Komisie „Demografické zmeny v Európe: súbor nástrojov pre opatrenia“⁵ sa uvádza súbor politických nástrojov, ktoré majú členské štáty k dispozícii na zvládanie demografických zmien a ich vplyvov na spoločnosť a hospodárstvo EÚ vrátane jej globálnej konkurencieschopnosti, pričom jeden zo štyroch pilierov sa zameriava na mladých ľudí. Na tento účel by sa verejné politiky a podpora na príslušnej úrovni mali upraviť s cieľom podporiť mladšie generácie a posilniť ich postavenie tak, aby prosperovali, rozvíjali svoje zručnosti a mali lepší prístup na trh práce a k cenovo dostupnému bývaniu.

Vzhľadom na uvedené sa ministri vyzývajú, aby diskutovali na základe týchto usmerňujúcich otázok. Svoje vystúpenia by mali obmedziť na maximálne 3 minúty.

Otázky na diskusiu:

- Ako možno účinne riešiť demografické trendy, ktoré najviac ovplyvňujú mladých ľudí žijúcich vo vidieckych a odľahlých oblastiach?
- Ako možno posilniť postavenie mladých ľudí žijúcich vo vidieckych a odľahlých oblastiach, najmä tých s nedostatkom príležitostí, tak, aby dokázali využiť svoj nevyužitý potenciál a dobre sa uplatnili vo svojich regiónoch?
- Ako možno medzi členskými štátmi vymieňať a uplatňovať najlepšie postupy na miestnej, regionálnej, národnej a únijnej úrovni s cieľom zmierniť regionálne rozdiely a vyľudňovanie a zabrániť tomu, aby mladí ľudia opúšťali tieto oblasti?

⁵ EUR-Lex – 52023DC0577 – SK – EUR-Lex (europa.eu).